

KANSAINVÄLINEN NÄKÖKULMA KOULUN KERHOTOIMINTAAN

Virikkeellinen ja ohjattu vapaa-aika kansainvälisesti tarkasteltuna

Yhdistyneiden kansakuntien Lapsen Oikeuksien (1989) sopimus tunnustaa muun muassa lasten ja nuorten oikeuden virikkeelliseen ja laadukkaaseen vapaa-ajan viettoon. Jokainen lapsi tarvitsee huomiota ja turvallisen ympäristön toimiakseen. Aikuisten on turvattava ja mahdollistettava näiden oikeuksien toteutuminen.

Kouluikäisten lasten ja nuorten vapaa-aika sijoittuu karkeasti ottaen oppituntien eli formaalin koulutuksen ulkopuolelle. Pohdittaessa vapaa-ajan virikkeellisyyttä ja laadukkuutta, liikutaan informaalin ja nonformaalin kasvatuksen kentässä (ks. Järvinen 2009). Tässä yhteydessä huomio painottuu tavoitteelliseen ja järjestettyyn vapaa-ajan toimintaan, eli puhutaan ensisijaisesti nonformaalista toiminnasta tai kasvatuksesta (engl. *non-formal education*).

Nonformaalin kasvatuksen käsitteellä on eri maissa erilaisia tulkintoja, jotka kuitenkin koskevat enemmän tai vähemmän samoja toimintoja. Joskus ne ovat vapaa-ajan toimintoja, koulun jälkeistä opetusta, täydennyskoulutusta, harrastekouluja, luokan ulkopuolista opetusta, tai muuta toimintaa (Clarijs 2008a, 13)¹. Esimerkiksi Kenttälä (2009, 101) kuvailee nonformaalissa kentässä järjestettävän kerhotoiminnan piirteitä. Clarijs (2008a) on koonnut 45 nonformaalin kasvatuksen ominaisuutta, jotka erottavat sen formaalista kasvatuksesta (ks. Clarijs 2008a, 27–30). Syventyessä nonformaalin kasvatukseen kenttään, voidaan huomata, että ”nonformaali” tarkoittaa tai kuvaa pikemminkin tietynlaista toimintaa, kuin on käsite sinänsä.

¹Nonformaali toiminta määräytyy kunkin toimijan kautta. Tässä artikkelissa nonformaali toiminta tarkoittaa lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa järjestettyä toimintaa.

Formaalin, informaalin tai nonformaalin kasvatuksen tarkka rajaaminen täysin omalle alueelle ei ole kuitenkaan mahdollista, lapsen ja nuoren toimintaympäristöjen sijoituessa osittain limittäin ja päällekkäin. Näin ollen myös formaalille oppimiselle on asetettu viime aikoina nimenomaan sellaisia suosituksia, joiden piirteet yhtyvät nonformaalin oppimisen kanssa. Oppiminen on sosiaalinen tapahtuma ja osallistuminen koulun muuhun toimintaan on keskeistä oppimisen kannalta. Lapset myös oppivat parhaiten, jos he saavat osallistua toimintaan, joka on sidottu heidän jokapäiväiseen elämäänsä ja on yhteydessä heidän omaan kulttuuriinsa sekä heidän yksilölliset tarpeensa on huomioitu. (Clarijs 2008a, 25.)

Huoli lasten ja nuorten vapaa-ajan vietosta ei ole luultavasti missään kulttuurissa uusi asia. Osittain mitä ilmeisimmin sukupolvien välisistä ristiriidoista johtuen, osittain aidosti tarpeeseen perustuen, lasten kehittyminen vastuuntuntoisiksi kansalaisiksi on ollut puheenaiheena aikuisten keskuudessa jo aikojen saatossa. Vastuu lasten kasvatuksesta on aina vanhemmilla ja ensisijaisesti heiltä odotetaan lastensa vapaa-ajasta huolehtimista. Toisaalta useassa valtiossa odotetaan myös, että molemmat vanhemmat ovat aktiivisesti mukana työelämässä. Harvoin koulupäivät ovat yhtä pitkiä, kuin vanhempien työpäivät. Täten on syntynyt selvä tarve sellaiselle toiminnalle, jolla huolehditaan lapsista ja nuorista sinä aikana, kun vanhemmat ovat työssä. Usein voidaan huomata, että niissä valtioissa, joissa nonformaalin toiminnan tukeminen valtion tasolla on voimakasta, vanhempien työpäivät ovat pitkiä, kun taas niissä maissa, joissa itse nonformaaliin toimintaan ei panosteta, on kehitetty muita korvaavia järjestelmiä. Tällaisia järjestelmiä on esimerkiksi oikeus lyhennettyyn työpäivään, tai yhteiskunnassa suositaan toisen vanhemman jäämistä kokonaan pois työelämästä.

Toisaalta lasten ja nuorten vapaa-ajassa nähdään sellaista resurssia, jota voidaan käyttää sivistyksen laventamiseen ja syventämiseen, toisin sanoen sitä aika käytetään formaalin opetuksen täydentämiseen.

Euroopassa voidaankin havaita pääpiirteissään kahdensuuntaista nonformaalin toiminnan kehittymistä: läntisissä valtioissa toiminnan painopiste on hoivatyypisellä toiminnalla, kun taas itäisessä ja Keski-Euroopassa havaitaan samalla toiminnalla enemmän oppimiseen liittyviä tavoitteita. Varsinkin koulun kerhotoiminnalle on annettu tehtäväksi olla linkkinä kouluopetuksen ja jokapäiväisen elämän välillä. Koulun kerhotoimintaa ohjaavat erilaiset arvot ja tavoitteet kuin esimerkiksi kolmannen sektorin tarjoamassa kerhotoiminnassa. Viimeisissä yhteiskunnallisten tavoitteiden lisäksi voidaan havaita myös taloudellisia tavoitteita (Clarijs 2008a, 19, 35).

Eri valtioissa – riippuen kulttuurista, paikallisista oloista tai taloudesta nonformaalia toimintaa järjestävät hyvin erityyppiset tahot. Tavallista on, että nämä eri tahot, kuten kunta, nuorisojärjestöt, koulut, harrastekoulut ja päivähoitolaitokset toimivat rinnakkain ja yhteistyössä. Tämän kirjan kontekstissa kiinnostavinta on, millainen on nimenomaan koulun rooli nonformaalin toiminnan järjestäjänä.

Varsinkin nuorisotyön kentässä ohjaustyöstä vastaavat nuoret itse tai nuoret aikuiset, jotka toimivat vapaaehtoisesti tai pientä korvausta vastaan. Toisen suuren ryhmän muodostavat hoivatyön ammattilaiset ja kolmannen pedagogit. Pienempänä, tosin ei vähäisempänä, nonformaalin toiminnan ohjaajaryhmänä toimivat vanhemmat ja muiden alojen ammattilaiset.

Nonformaalin toiminnan rahoitus voi olla kokonaan tai osittain valtiolta tuleva tai kokonaan yksityisellä rahoituksella järjestetty. Tästä johtuen toiminta voi olla lapselle ja nuorelle kokonaan tai osittain maksutonta. Se miten paljon valtiot panostavat tähän toimintaan, riippuu pitkälti siitä, miten tärkeäksi toiminta nähdään tai millaisia perinteitä toiminnalla on.

Miten Suomen kerhotoiminta näyttäytyy kansainvälisessä valossa?

Tarkasteltaessa kerhotoiminnan laatua Suomessa havaitaan siinä sekä hoivatyypisiä että oppimiseen ja kasvatukseen liittyviä piirteitä. Kunkin kerhon tavoitteet asetetaan toimijoiden tavoitteiden mukaisesti tai tavoitteet on asetettu lain ja säädöksiin.

Toisaalta, kun tarkastellaan kerhotoiminnan rahoittamista, valtion osuus siinä on melko pieni – tarvetta lisäresursseille olisi kaikilla kerhotoiminnan alueilla. Vanhemmille ei myöskään ole kehitetty sellaisia korvaavia rakenteita, joilla he voisivat huolehtia lastensa iltapäivistä. Myös maantieteellisesti Suomen eri alueet ovat eriarvoisessa asemassa: kaupunkilapsilla on paljon mahdollisuuksia virikkeelliseen iltapäivään, kun taas maaseudulla vaihtoehtoja on vähän tai valinnanvaraa ei ole laisinkaan.

Suomalaisten lasten koulupäivät ovat melko lyhyitä ja tarve iltapäivätoiminnalle on näin ollen suuri. Koululaisten onkin mahdollisuus osallistua monipuolisesti järjestettyyn toimintaan: lakisääteiseen aamu- ja iltapäivätoimintaan (1.–2.-luokkalaisille ja erityisopetukseen otetuille tai siirretyille 3.–9.-vuosiluokkien oppilaille), kolmannen sektorin, seurakuntien ja muiden toimijoiden harrastekerhotoimintaan, koulun järjestämään kerhotoimintaan ja koulun tiloissa järjestettävään muuhun toimintaan. (Kenttälä ja Suomu 2005.)

Kerho- ja harrastetoiminnan maksullisuus riippuu pitkälti siitä millaisesta toiminnasta on kyse ja kuka toimintaa järjestää. Toisinaan osallistujilta peritään pienempiä tai suurempia osallistumismaksuja tai toiminta on maksutonta. Ainoastaan koulujen järjestämä kerhotoiminta on määritelty valtion tasolla sellaiseksi toiminnaksi, jonka tulee aina olla osallistujille maksutonta. (ks. lähemmin www.edu.fi – Perusopetus – Kerhotoiminta.)

Yhteistyöhön eri toimijoiden kesken tulee panostaa. Eri tavoin tuettujen kerhotoimintojen tulisi muodostaa monipuolinen ja koordinoitu harrastusmahdollisuuksine

kokonaisuus niin, että eri-ikäiset ja erilaisissa kasvuympäristöissä olevat lapset saisivat parhaan mahdollisen tuen kasvuun. Jokaisella lapsella tulisi olla mahdollisuus valita yksin vietettyjen iltapäivien sijaan onnistumisen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia mahdollistava harrastustoiminta. (Puhakka 2009.)

Koulujen kerhotoiminta

Maailmalla vallitsevan kirjavan toimintakentän sekä raportoinnin vuoksi hyvän kuvan saaminen koulujen kerhotoiminnasta ei ole helppoa. Suomessa kerhotoiminnalle asetetut tavoitteet on määritelty opetussuunnitelmassa (POPS 2004, 24), mutta itse kerhojen järjestäminen on kouluille vapaaehtoista. Myös pelkästään koulun tiloissa tapahtuva muiden kuin opetuksen järjestäjän järjestämä kerhotoiminta mielletään koulujen kerhotoiminnaksi. Seuraavaksi kuvaan erilaisia suomalaisen koulun kerhotoimintaan rinnastettavia toimintatapoja eri puolilta maailmaa. Aluksi esitän muutaman esimerkin maista, jossa koulun kerhoilla voidaan havaita sekä hoivatyyppejä, että opetuksellisia piirteitä, sen jälkeen tulee esimerkkejä maista, jossa opetukselliset tavoitteet ovat erittäin voimakkaita ja lopuksi löytyy esimerkkejä maista, joissa kerhotoiminta keskittyy hoivatyyppeihin toimintaan tai vahvaan kolmannen sektorin rooliin.

Saksassa panostetaan koulujen kerhotoimintaan kehittämällä kokonaiskoulupäivää (engl. *all-day school*) pilottihankkeella. Kouluissa, joissa kokonaiskoulupäivä toteutuu, oppilaille tarjotaan ohjattua toimintaa ennen ja jälkeen oppituntien. Tätä aikaa käytetään monipuolisesti järjestämällä toimintaa erityistä tukea tarvitseville tai lahjakkaille lapsille ja nuorille toteuttamalla erilaisia projekteja. Toiminta on ohjattua vapaa-aikaa ja harrastekerhojen toimintaa. Päättäjien ja toimijoiden mielestä kokonaiskoulupäivä on sellainen ratkaisu, jolla taataan tasapuoliset ja tasavertaiset mahdollisuudet jokaiselle lapselle harrastaa ja onnistua. Pilottivaiheen jälkeen hanketta halutaan laajentaa 16 osavaltioon ja esimerkiksi vuosina 2008–2009 sitä avustetaan neljällä miljardilla eurolla. (Winkler 2008, 198–202, 207.)

Kerhotoiminnasta löytyy merkintä myös Japanin opetussuunnitelmasta (ks. lähemmin www.mext.go.jp/english), jossa kerhotyö määritellään seuraavasti: Kerho muodostuu oppilaista, joilla on samat kiinnostuksen kohteet. Heillä on oikeus osallistua kerhotoimintaan yhdessä samasta aiheesta kiinnostuneiden muiden luokkien oppilaiden kanssa. Opetussuunnitelman mukaan jokaisen alakoulun opiskelijan on osallistuttava neljännen luokan jälkeen kerhoon. Yläkoulun osalta kerhotoiminta on ollut vuodesta 2002 osa opetussuunnitelmaa (osassa *extracurricular activities*). Koulun yhteydessä oleviin liikuntakerhoihin osallistui esimerkiksi vuonna 1996 liki 74 prosenttia oppilaista. Muiden aiheiden kerhoihin osallistui 17 prosenttia oppilaista. Lisäksi kerhoja oli tarjolla myös koulun ulkopuolella. Vain 7,8 prosenttia japanilaisista yläkouluikäisistä nuorista oli kokonaan harrastustoimintojen ulkopuolella. Keskimäärin japanilaisessa yläkoulussa on 15 kerhoa, ja kerholaisia niihin kuhunkin osallistuu kes-

kimäärin 30. Noin 55 prosenttia oppilaista osallistuu kahteen tai kolmeen kerhoon viikoittain. Ala- ja yläkoulujen kerhotoiminta rahoitetaan osin muun opetuksen tavoin valtionhallinnosta tulevin resurssein, osin oppilas-opettaja-yhdistyksiltä tulevin lahjoituksin sekä muin lahjoituksin. Erityistoimintojen, mukaan lukien kerhotoiminnan, osuus perusopetuksen ala- ja yläkoulujen yhteenlasketusta kustannuksesta oli esimerkiksi vuonna 2007 noin 29 prosenttia.

Ranskassa koulun rooli nonformaalin toiminnan järjestäjänä on tärkeä. Ranskalaisen koululaisen päivä jaetaan kolmeen vaiheeseen: koulun oppitunnit, oppituntien välinen toiminta ja koulun ulkopuolinen toiminta. Koulu ja kunta huolehtivat lapsista näinä aikoina tarjoamalla erilaista taitoja ja tietoja kehittävää toimintaa. Vanhemmat voivat olla turvallisin mielin töissä tietäen, että heidän lapsensa ovat sinä aikana hyvässä hoidossa. Joskus vanhemmat toivovat, että vapaa-ajan ohjaajat ottavat tehtäväkseen myös formaalin koulutukseen liittyviä asioita, esimerkiksi tekemällä lasten kanssa kotiläksyjä. (Castellani 2008, 167–176.)

Eri maissa kerhotoimintaa toteutetaan myös erilaisin hankkein, joiden tarkoituksena on esimerkiksi puuttua tehokkaasti johonkin yhteiskunnalliseen ongelmaan, kuten huumeiden käyttöön, tai muihin epäterveellisiin elämäntapoihin, tai nähdään, ettei kouluopetus tarjoa riittävästi tietoja ja taitoja tiettyjen aihealueiden oppimiseen.

Hyvänä esimerkkinä tällaisesta hankkeesta on Iso-Britanniassa vuonna 2006 Lasten koulujen ja perheiden ministeriön (engl. *The Department for Children School and Families*) aloittama hanke, jonka tavoitteena oli käynnistää kouluissa tieteen ja teknologian iltapäiväkerhoja (engl. *After School Science and Engineering Clubs*) ympäri maan (ks. www.assecs.org.uk). Kerhot on tarkoitettu 11–14-vuotilaille nuorille. Esimerkiksi vuonna 2008 ministeriö rahoitti 500 kerhon toimintaa. Kerhoja ohjaavat luonnontieteellisten, teknisten alojen ja matematiikan laitosten opettajat ja opetuksen assistentit. Kerhojen sisällöt ovat monipuolisia sisältäen muun muassa työskentelyn erilaisissa projekteissa, vierailuja tiedekeskuksiin tai muihin yrityksiin. Kaikille näille kerhoille on ominaista poikkitieteellinen ja eri oppiaineita integroiva luonne. Kerhotoiminta on osallistujille maksutonta. (Baker 2008.)

Kilpailut ja tapahtumat kerhotoiminnan tehostajina

Joissakin maissa isot valtakunnalliset tapahtumat tai kilpailut saavat aikaiseksi kerhotoiminnan vilkastumisen kouluissa. Oppilaat kokoontuvat kerhoihin, joissa harjoitellaan tietoja ja taitoja, jotta voidaan osallistua näihin kilpailuihin ja tapahtumiin. Esimerkiksi Virossa järjestetään säännöllisin väliajoin koululaisten laulu- ja tanssijuhlia. Juhlien ohjelmanumerot opetellaan omassa koulussa ja lopputapahtumassa kaikki esiintyvät yhdessä. Tapahtumaan osallistuu kerrallaan n. 35 tuhatta lasta ja nuorta ohjaajineen. Varsinkin juhlia edeltävänä vuonna kerhotoiminta vilkastuu. Tapahtuma muistuttaa Kerhokeskuksen viiden vuoden välein järjestettäviä Koulun Suurjuh-

lia, joihin lapset ja nuoret harjoittelevat erilaisia ohjelmanumeroita ja esittävät muita koulun kerhoissa opittuja taitoja (ks. lähemmin www.kerhokeskus.fi – Kulttuuri ja Ympäristö).

Viron tapaan myös Latviassa järjestetään koululaisten laulu- ja tanssijuhlia, joihin osallistuu kerrallaan reilut 90 tuhatta lasta ja nuorta. Sielläkin on tavallista, että ohjelmanumeroita harjoitellaan koulun kerhoissa ja harrastekouluissa. Näiden kerhojen lisäksi halutaan jokaiselle lapselle ja nuorelle tarjota mahdollisuus sivittää itseään monipuolisella harrastetoiminnalla sellaisilla alueilla, joihin kouluopetus ei ylety. Toiminta on vapaaehtoista, joten eivät läheskään kaikki lapset ja nuoret eivät käytä näitä harrastusmahdollisuuksia hyväksi. (Murāne 2008, 235, 243.)

Kerhot yleissivistyksen laventajina

Etenkin Itä-Euroopan maissa ja Venäjällä, koulun kerhojen tärkeä tehtävä on tukea lahjakkaita lapsia ja auttaa kaikkia oppilaita sivistyneiksi ja hyvinvoivaksi kansalaisiksi kasvamisessa. Yleensä sellaisissa maissa myös kerhopedagogiikka on tärkeässä asemassa ja kerhoja ohjataan vahvalla osaamisella. Tavallista on, että kerhotoiminta on keskitetty niin sanottuihin kerho- tai harrastekeskuksiin, jossa järjestetään samanaikaisesti erilaisia kerhoja.

Esimerkiksi Valkovenäjällä koulun ulkopuolista nonformaalia kasvatusta järjestetään hyvin monipuolisesti erilaisissa keskuksissa ja järjestöissä. Melkein 40 prosenttia lapsista ja nuorista osallistuu jonkinlaiseen harrastekerhotoimintaan, jota järjestetään harrastekeskuksissa. Harrastemuodoista suosituimmat ovat käsityötaitoja kehittävät kerhot (joihin osallistuu yli 40 % harrastajista). Muita suosittuja kerhoja ovat urheilu- (13,3 %) ja teknologiaskartelukerhot (11,6 %). Erittäin tärkeänä pidetään koulun ulkopuolisessa toiminnassa ammattitaitoisten ohjaajien kouluttamista. Kerhonohtajista yli 87 prosentilla onkin korkeakoulututkinto. Lähtökohtaisesti koulun ulkopuolinen toiminta on maksutonta ja valtio kustantaa kaikki kulut. Rahan puutteen vuoksi kaikkea toimintaa ei pystytä pyörittämään täydellä teholla ja vaikeimmassa asemassa tässä ovat maaseudun alueet. Viime vuosina sponsorointi ja muut rahoitusmuodot (esim. käsityökerhon tuotteiden myynnistä tai lipunmyynnistä saatavat tulot) ovat nousseet varteenotettaviksi kerhotoiminnan rahoittajiksi. (Shklar & Yakovleva 2008, 77–82.)

Venäjää voidaan pitää koulun kerhotoiminnan syntymaana (Clarijs 2008, 18). Neuvostoliiton syntymässä vuonna 1917 koulujen tehtäväksi asetettiin keskeiseksi myös lasten ja nuorten kansalaisiksi kasvattaminen. Tätä tehtävää toteutettiin nimenomaan kerhotoiminnan kautta. Nykypäivänä Venäjän koulujen kerhotoimintaa voidaan pitää ainutlaatuisena. Toiminta on maksutonta, sillä on hyvät resurssit ja ohjaajina toimivat ammattitaitoiset opettajat. Koulujen kerhotoiminnan lisäksi on tarjolla myös lukuisia muita mahdollisuuksia harrastaa ja viettää ohjatusti vapaa-aikaa. Toiminta on

vapaehtoista ja opettajien on tehtävä parhaansa pitääkseen lapset kerhoissa ja vanhemmat tyytyväisinä. Vaikka edelleen kerhojen yksi tärkeimmistä tehtävistä on hyvinvoivien ja vastuullisten kansalaisten kasvattaminen, viime aikoina myös hoiva ja huolilasten kasvatusta on monien kerhojen toiminnan kohteena. (Berezina & Kiselev 2008, 308–310, 316.)

Myös Bulgariassa nonformaalia toimintaa toteutetaan monipuolisesti. Muun muassa Opetus- ja kulttuuriministeriö, koulut, Kansallinen Lasten Palatsi ja kolmannen sektorin toimijat tarjoavat erilaisia aktiviteetteja. Valtio rahoittaa toimintaa ja lisärahoitusta saadaan sponsoreilta tai apurahojen muodossa. Joissakin tapauksissa vanhemmat osallistuvat kustannuksiin. (Doseva 2008, 105–106.)

Hoivakerhot

Monissa maissa kerhotoiminta tai yleisesti nuorille suunnattu nonformaali kasvatusta keskittyy lahjakkaisiin nuoriin tai toisena ääripäänä ongelmanuoriin. Näin tapahtuu esimerkiksi Armeniassa, jossa nonformaalin toiminnan kasvatuksellisesti tärkein tavoite on lasten pitäminen pois kadulta. Hyvästä tavoitteesta huolimatta toiminta ei toteudu tasa-arvoisesti: maaseutu on hyvin eriarvoisessa asemassa kaupunkeihin verrattuna ja harrastusten määrä ja laatu riippuvat vanhempien tuloista. Avuksi ovat tulleet eri järjestöt, jotka järjestävät katulapsille maksutonta toimintaa kerhojen muodossa. (Gharakahyan, Grigoryan, & Ghukasyan 2008, 61, 69–70.)

Suomenkaltaisen ohjatun aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen pienemmille koululaisille on yleistä useassa maassa. Esimerkiksi Ruotsissa kaikille koululaisille 12 ikävuoteen saakka täytyy olla tarjolla ohjattuja toimintaa kouluaikojen ulkopuolella. Toiminta on usein integroitu koulujen toimintaan ja lapset voivat viettää aikaa niin sanotuissa koulujen yhteydessä olevissa vapaa-ajan toimintakeskuksissa (ks. www.skolverket.se/sb/d/354/a/950). Samantyyppisiä järjestelmiä voidaan löytää myös Belgiasta (Van Gils 2008, 94–97) tai Tanskasta (Sørensen 2008, 128–132).

Vaikka tarkasteltavassa maassa ei olisikaan mitään yhtenäistä käytäntöä lapsille ja nuorille kohdistuvan toiminnan järjestämiselle, aina löytyy erilaisia kolmannen sektorin toimijoita, jotka näitä aktiviteetteja tarjoavat. Esimerkiksi Uudessa-Seelannissa ei ole mitään yhtenäistä ohjelmaa lapsille ja nuorille koulutuntien ulkopuoliseen toimintaan. Tärkeimmäksi toimijaksi voidaan lukea OSACAR:n (engl. *Out of School Care and Recreation*) tarjoamia aamu- ja iltapäivä- sekä loma-ajantoinintoja. Kaikki toiminta on maksullista, kuitenkin niin, että vähävaraiset perheet voivat saada tukea osallistumismaksuihin. Organisaation kotisivujen mukaan (www.kiwifamilies.co.nz) toimintaan osallistuu noin 80 tuhatta 5–14-vuotiasta lasta ja nuorta. Erittäin suosittuja ovat myös urheiluseurojen järjestämät kerhot. Kuten Suomessakin vanhemmillä on tässä toiminnassa monipuolinen rooli rahoituksen järjestäjänä ja valmentajina. Maantieteellisesti isoja eroja tarjonnassa on maaseudun ja kaupunkien välillä. (Hipkins 2008.)

Lopuksi

Edellisten vain muutaman esimerkin perusteella voidaan todeta, että lapsiin ja nuoriin kohdistuva nonformaali kasvatus toiminta on eri maissa hyvinkin monipuolista. Koulujen järjestämä kerhotoiminta on vähäisempää, mutta sen voi myös ymmärtää, koska koulujen tärkeimpänä tehtävänä nähdään yleisesti formaalin opetuksen järjestäminen. Sen sijaan opettajien toimiminen kerhonohtajina on melko yleistä. Huomion arvosta on, että olkoon sitten palvelun tarjoaja kuka tahansa, toiminnan tavoitteet on jokaisessa maassa asetettu aina edistämään lasten ja nuorten hyvinvointia.

Kirjallisuus

Baker, B. 2008. *Re: International comparison of club activities at school*. Sähköpostiviesti. Vastaanottaja: Merike Kesler. 11.11. 2008.

Berezina, V. & Kiselev, V. 2008. *Additional (Non-Formal) Education of Children in Russia: Traditions and Innovations*. Teoksessa: Clarijs, R. (ed.) *Leisure & Non-Formal Education. A European Overview of After- and Out-of-School Education* 308–323. Prague: EAICY.

Castellani, G.A. 2008. *Non-Formal Education in a Centralized Country Where Education Is Traditionally not Centred on the Child, nor on the Family, but on School: France*. Teoksessa: Clarijs, R. (ed.) *Leisure & Non-Formal Education. A European Overview of After- and Out-of-School Education*, 166–181. Prague: EAICY.

Clarijs, R. 2008a. *The Similarities and Differences in Europe concerning NFE*. Teoksessa: Clarijs, R. (ed.) *Leisure & Non-Formal Education. A European Overview of After- and Out-of-School Education*, 11–59. Prague: EAICY.

Clarijs, R. (ed.) 2008b. *Leisure & Non-Formal Education. A European Overview of After- and Out-of-School Education*. Prague: EAICY.

Doseva, T. 2008. *Our Children Are Our Future*. Teoksessa: Clarijs, R. (ed.) *Leisure & Non-Formal Education. A European Overview of After- and Out-of-School Education*, 104–111. Prague: EAICY.

Gharakahanyan, N., Grigoryan, I. & Ghukasyan, G. 2008. *Non-Formal Education in Armenia*. Teoksessa: Clarijs, R. (ed.) *Leisure & Non-Formal Education. A European Overview of After- and Out-of-School Education*, 60–73. Prague: EAICY.

Hipkins, R. 2008. Re: *International comparison of club activities at school*. Sähköpostiviesti. Vastaanottaja: Merike Kesler. 11.11.2008.

Järvinen, M.R. 2009. *Koulun kerhot oppimisympäristönä*. Teoksessa Kenttälä, M. & Kesler, M. (toim.) *Kerhotoiminta – osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua*, 11–17. Helsinki: Erveko Painotuote Oy.

Kenttälä, M. 2009. *Kerhotoiminnan laadun takana pedagogisesti ajatteleva ohjaaja*. Teoksessa Kenttälä, M. & Kesler, M. (toim.) 2009. *Kerhotoiminta – osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua*, 91–103. Helsinki: Erveko Painotuote Oy.

Kenttälä, M. & Suomi, K. (toim.) 2005. *Koulu harrastuspaikkana. Näkökulmia paikalliseen yhteistyöhön*. Helsinki: Libris.

Murāne, I. 2008. *Interest Related Education in Latvia*. Teoksessa: Clarijs, R. (ed.) *Leisure & Non-Formal Education. A European Overview of After- and Out-of-School Education*, 234–251. Prague: EAICY.

POPS 2004. *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004*. Opetushallitus, Vammalan kirjapaino Oy.

Puhakka, M. 2009. Re: *Kommenttipyyntö koskien kerhotoimintaa Suomessa*. Sähköpostiviesti. Vastaanottaja Merike Kesler. 5.12.2009.

Shklar, G. & Yakovleva, I. 2008. *The System of Non-Formal Education in Belarus*. Teoksessa: Clarijs, R. (ed.) *Leisure & Non-Formal Education. A European Overview of After- and Out-of-School Education*. Prague: EAICY.

Sørensen, K. 2008. *Non-Formal and Informal Education in Denmark*. Teoksessa: Clarijs, R. (ed.) *Leisure & Non-Formal Education. A European Overview of After- and Out-of-School Education*, 128–133. Prague: EAICY.

Van Gils, J. 2008. *Non-Formal Education in Flanders (Belgium)*. Teoksessa: Clarijs, R. (ed.) *Leisure & Non-Formal Education. A European Overview of After- and Out-of-School Education*, 94–103. Prague: EAICY.

Winkler, K. 2008. *Non-Formal and Informal Education in Germany*. Teoksessa Clarijs, R. (ed.) *Leisure & Non-Formal Education. A European Overview of After- and Out-of-School Education*, 194–211. Prague: EAICY.

www.edu.fi – Perusopetus – Kerhotoiminta

www.kerhokeskus.fi – Kulttuuri ja Ympäristö

www.kiwifamilies.co.nz

www.mext.go.jp/english

www.skolverket.se/sb/d/354/a/950

YK:n Lapsen Oikeuksien Yleissopimus 1989.